

Posudek

na diplomovou práci Petra Jíry

Matematizace v dialogu Epinomis

Autor si zvolil pozoruhodné, přínosné a náročné téma. Dialog *Epinomis* byl od dob antiky tradičně přisuzován Platónovi, ale novodobé bádání tento názor silně zpochybnilo. Přitom je to velice pozoruhodný text, kterému je však věnována menší pozornost než jiným dialogům, u nichž se o Platónově autorství nepochybuje. Posuzovaná práce je koncipována jako příspěvek k osvětlení obsahu tohoto dialogu. Nezaměřuje se (alespoň ne v první řadě) na otázku autorství textu, nýbrž na osvětlení hlavních myšlenek a struktury celého dialogu a na konfrontaci jeho obsahu s relevantními Platónovými texty.

Již na tomto místě svého posudku mohu konstatovat, že autor splnil svůj úkol velmi kvalitně. Jeho výklad se opírá o důkladnou znalost textu dialogu *Epinomis* i dalších relevantních antických textů a odborné literatury. Výklad náročné problematiky je podán srozumitelně a struktura práce je velmi dobře promyšlená. Autor přesvědčivě ukazuje, že dialog *Epinomis* sice navazuje na Platónovy myšlenky (především z X. knihy *Zákonů*), ale spojuje je a domýšlí v celek, který se liší od pohledu tohoto myslitele na význam matematiky. Základní rozdíl je v tom, že v dialogu *Epinomis* se jako nejvyšší, vlastně jediná skutečná věda chápe matematická astronomie, poskytující základ novému, vědecky podloženému náboženství, kdežto Platón, i když vysoce hodnotil význam matematiky, vždy ji podřizoval filosofii a upozorňoval na omyly, k nimž mohou filosoficky nereflektované úvahy matematiků vést. Posuzovaná práce osvětluje vnitřní logiku celkové koncepce dialogu *Epinomis* a současně odkrývá i její slabá místa. Součástí autorova výkladu je i exposice důsledků, které by mělo přijetí koncepce *Epinomidy* pro etiku a řecké náboženství. Ke kladům práce patří také zasazení zkoumané problematiky do širších souvislostí, např. výklady o řeckém náboženství a ateismu nebo o pojetí řemesel, umění a vědy v Řecku do Platónovy doby. Zvláště sympatické je mi autorovo upozornění na požadavek evidence výchozích tvrzení a verifikovatelnosti podávaných výkladů, který se začal v řecké filosofii objevovat již před Platónem. Celý autorův výklad svědčí o silném zaujetí zkoumanou problematikou, ale tím více je třeba vyzdvihnout, že autor k ní přistupuje kriticky, stejně jako k výsledkům moderního bádání.

K práci mám jen několik drobných připomínek. Na str. 21 by snad bylo vhodné zpřesnit formulaci, podle níž má slovo *techné* v zásadě stejný význam jako *epistéme*. Možná, že jsem v tom silně ovlivněn Aristotelem, který oba pojmy zřetelně rozlišoval. *Techné* má podle něho za cíl nějaké dílo, resp. vnější výsledek, kdežto primárním cílem *epistéme* je poznání. To nebrání tomu, aby o jednom a též komplexu znalostí se někdy mohly použít oba výrazy, ale s posunutím důrazu. Např. *politické epistéme* spočívá ve znalosti principů, jak řídit obec, kdežto výrazem *politické techné* se míní schopnost uplatňovat tyto zásady v politické praxi. Podle mého názoru jsou tyto rozdíly – přinejmenším latentně – přítomny již v původních významech obou slov.

Na str. 26 bych při překladu Eudoxovy definice čísla zvolil jiný, obecnější ekvivalent slova „pléthos“ než „délka“, snad: „veličina“. V dalším výkladu je ovšem použití příkladu se slovem „délka“ pro svoji názornost plně odůvodněné.

Na str. 40 by bylo vhodné zpřesnit formulaci ztotožňující řecké planety s planetami sluneční soustavy připomenutím, že v geocentrickém modelu patřilo mezi sedm planet (kromě pěti skutečných, již tehdy známých) i Slunce a Měsíc.

Při zmínce o aithéru na str. 41 by bylo možno zmínit, že v tomto bodě *Epinomis* výrazně překračuje výklad z Platónova *Timáia*, ale kupodivu tu nejsou živly uváděny do souvislosti s geometrickými tělesy (srov. výklad F. Novotného, *O Platónovi III*, str. 276).

Ostatní připomínky se již týkají jen vyložených drobností. Je to např. občasné užívání tvaru *Epinomida* na místě nominativu (str. 5, 7, 20, 28, 43) nebo opakování téměř stejné formulace (např. Bůh – uranos, kosmos, Olympos na str. 10 a potom na str. 22). Na několika málo místech by bylo možné uvažovat o drobných stylistických úpravách. Ojedinelé odchylky od standardní gramatiky přičítám pochopitelnému vypětí při dokončování práce ve stanoveném časovém limitu.

Uvedené připomínky ovšem nic nemění na mém zcela kladném hodnocení posuzované práce. Po drobných úpravách by si zasloužila i publikování. Práci doporučuji hodnotit jako výbornou.

V Praze 8. září 2007



Doc. PhDr. Milan M r á z , CSc.